

FEROZ AHMAD

Feroz Ahmad 1938'de Delhi'de dünyaya geldi. Delhi Üniversitesi St. Stephen Koleji'nde Hindistan Tarihi eğitimi aldıktan sonra University of London'da SOAS'ta Ortadoğu tarihi çalıştı. 1966'da yazdığı *The Committee of Union and Progress in Turkish Politics* teziyle University of London'da doktora derecesini elde etti. 1966-1967'de Columbia Üniversitesi'nde School of International Affairs'te ders verdi ve 1967'de Massachusetts Üniversitesi'nde Tarih Bölümü'nde ders vermeye başladı. Daha sonra Tufts Üniversitesi Fares Doğu Akdeniz Çalışmaları Merkezi'nde konuk öğretim üyesi ve Fletcher Okulu'nda Diplomatik Tarih konuk profesörü olarak görev yaptı. Emekli olduktan sonra Türkiye'ye yerleşen ve 2005'ten itibaren Yeditepe Üniversitesi Uluslararası İlişkiler ve Siyaset Bilimi Bölüm Başkanlığı yaptıktan sonra aynı okulda Tarih Bölümü Başkanlığı görevini yürütmekte olan Ahmad'ın Osmanlı'nın son dönemi ve modern Türkiye üzerine Türkçe'ye de çevrilen bazı eserleri şunlardır: *İttihat ve Terakki* (İstanbul, 1971, 1984, 1986, 1994); *Türkiye'de Çok Partili Rejimin Açıklamalı Kronolojisi* (Bilgi Yayınevi, Ankara, 1976, Bedia Ahmad ile birlikte); *Demokrasi Sürecinde Türkiye* (Hil Yayınları, İstanbul, 1994) ve *Modern Türkiye'nin Oluşumu* (Sarmal Yayınevi, İstanbul, 1995), (gözden geçirilmiş baskısıyla: Kaynak Yayınlar, İstanbul, 1995). Bunların yanı sıra Türkçe'ye çevrilen bazı makaleleri *İttihatçılıktan Kemalizme* (Kaynak Yayınları, İstanbul, 1985) derlemesinde yer almıştır. Ayrıca, *From Empire To Republic-Essays On The Late Ottoman Empire And Modern Turkey - Volume 1 & 2* (İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, İstanbul, 2008) İngilizce olarak yayınlanmıştır.

FEROZ AHMAD

BİR KİMLİK PEŞİNDE

TÜRKİYE

ÇEVİREN SEDAT CEM KARADELİ

İSTANBUL BİLGİ ÜNİVERSİTESİ YAYINLARI 154

TARİH 21

ISBN 978-605-399-339-1

KAPAK DAHİLİYE VEKÂLETİ, BASIN YAYIN GENEL MÜDÜRLÜĞÜ TARAFINDAN FRANSIZCA YAYINLANAN
LA TURQUIE KEMALİSTE DERGİSİNİN ŞUBAT 1936'DA 11. SAYISINDA
CUMHURİYETİN EĞİTİM BAŞARILARIYLA İLGİLİ YAZIDAN BİR FOTOĞRAF.

1. BASKI İSTANBUL, ARALIK 2006
2. BASKI İSTANBUL, NİSAN 2007
3. BASKI İSTANBUL, KASIM 2008
4. BASKI İSTANBUL, ŞUBAT 2010
5. BASKI İSTANBUL, MART 2014
6. BASKI İSTANBUL, NİSAN 2018
7. BASKI İSTANBUL, NİSAN 2022

© İSTANBUL BİLGİ ÜNİVERSİTESİ İKTİSADİ İŞLETMESİ

YAZIŞMA ADRESİ: İNÖNÜ CADDESİ, No: 6 KUŞTEPE ŞİŞLİ 34387 İSTANBUL

TELEFON: 0212 311 64 63 - 311 61 34 / FAKS: 0212 216 24 15 • SERTİFİKA No: 51672

www.bilgiyay.com

E-POSTA yayin@bilgiyay.com

DAĞITIM dagitim@bilgiyay.com

YAYINA HAZIRLAYANLAR SACİT KUTLU - ASLI YALKUT

TASARIM MEHMET ULUSEL

DİZGİ VE UYGULAMA MARATON DİZGİEVİ • www.dizgievi.com

DÜZELTİ SAİT KIZILIRMAK - BORA BOZATLI

BASKI VE CİLT MEGA BASIM YAYIN SAN. VE TİC. A.Ş.

CIHANGİR MAH. GÜVERCİN CAD. No: 3/1 BAHA İŞ MERKEZİ A BLOK KAT: 2 AVCILAR İSTANBUL

TELEFON: 0212 412 17 00 / FAKS: 0212 422 11 51 • SERTİFİKA No: 44452

İSTANBUL BİLGİ ÜNİVERSİTESİ LIBRARY CATALOGING-IN-PUBLICATION DATA

İSTANBUL BİLGİ ÜNİVERSİTESİ KÜTÜPHANESİ KATALOGLAMA BÖLÜMÜ TARAFINDAN KATALOGLANMIŞTIR.

Names: Feroz, Ahmad, author. | Karadeli, Sedat Cem, translator.

Title: Bir kimlik peşinde : Türkiye / Ahmad Feroz ; çeviren Sedat Cem Karadeli.

Edition: 7. baskı.

Description: İstanbul : İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, 2022. | Includes bibliographical references and index.

Series: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları; 154. Tarih; 21.

Identifiers: ISBN: 9786053993391 (paperback)

Subjects: LCSH: Turkey --History --Ottoman Empire, 1288-1918. | Turkey --History --20th century.

Classification: LCC: DR44o .A62419 2022

FEROZ AHMAD

**BİR KİMLİK PEŞİNDE
TÜRKİYE**

ÇEVİREN
SEDAT CEM KARADELİ

*Kız kardeşim Ameena için ve
erkek kardeşim Farid'in (1935-2000) anısına*

İçindekiler

ix Teşekkür

xi Önsöz

xv Türkçe Baskı İçin Önsöz

1 BİRİNCİ BÖLÜM Osmanlılar:

Devletten İmparatorluğa (1300-1789)

3 Osmanlı Hanedanı'nın Ortaya Çıkması

6 Ordunun Gelişimi

7 Erken Osmanlı Fetih ve Genişleme Hareketleri

10 Fatih Sultan Mehmet ve Etkisi

13 Osmanlı Mülkünün Genişlemesi

14 Kanunî Sultan Süleyman

18 Bir Devrim Çağı

21 Yeniçeri-Ulema İttifakı

22 Artan Avrupa Etkisi

25 İKİNCİ BÖLÜM Reformdan Devrime (1789-1908)

27 Askerî Reform

31 Babıâli ve Kavalalı

33 Batılılaşma Hareketi

34 Yeni Bir Orta Sınıfın Ortaya Çıkışı

35 Tanzimat

38 Genç Osmanlılar Hareketi

41 İflas ve Kargaşa: Osmanlı İmparatorluğu'nun Çözülmesi

43 İstibdattan Meşruiyete

45 Yükselen Gelenekçilik

51 ÜÇÜNCÜ BÖLÜM Meşrutiyet Devrimi,

Reform ve Savaş (1908-1918)

53 Anayasanın Dönüşü

56 Karşıdevrim

58 V. Mehmet'in Tahta Çıkışı

61 Balkan Savaşları ve Osmanlı Yenilgisi

65 Yenilginin Yansımaları

67 Almanya'yla İttifak

70 Birinci Dünya Savaşı'nda Osmanlılar'ın Rolü

- 79 DÖRDÜNCÜ BÖLÜM Kemalist Dönem (1918-1938)**
- 81** Atatürk'ün Geçmişi ve İktidara Yükselişi
 - 85** Ulusal Bağımsızlık Hareketinin Doğuşu
 - 90** Cumhuriyet'in Doğuşu
 - 93** Cumhuriyetçilik Kök Salıyor
- 99 BEŞİNCİ BÖLÜM Çok Partili Siyaset ve Demokrasiye Doğru (1938-1960)**
- 101** İnönü'nün Cumhurbaşkanı Seçilmesi
 - 103** Avrupa'da Savaş
 - 105** İkinci Dünya Savaşı Sonrası
 - 106** Demokrat Parti'nin Kurulması
 - 108** 1946 ve 1950 Seçimleri
 - 110** Soğuk Savaş ve Türkiye'ye Etkileri
 - 113** İç Siyaset
 - 118** Ekonomik Endişeler
 - 120** Ordu Mücadeleye Karışıyor
- 125 ALTINCI BÖLÜM Askerî Vasiler (1960-1980)**
- 127** Cunta Yönetimi
 - 129** Millî Birlik Komitesi: Geçici Hükümet
 - 130** 'İkinci Cumhuriyet'
 - 132** Ekonomik Reformlar
 - 134** Değişen Toplumsal Yapılar
 - 135** Yeni Siyasal Partilerin Kurulması
 - 136** Yeni Siyaset ve Daha Geniş Dünya
 - 137** Kıbrıs Sorunu
 - 140** Siyasal Bölünme
 - 142** Muhtıra Rejimi ve Sonrası, 1971-1980
 - 146** 1973 Genel Seçimleri
 - 148** Koalisyon Hükümeti: CHP-MSP
 - 153** Türkiye'nin Yenilenen Stratejik Önemi
 - 154** Artan Ekonomik Sıkıntı
- 157 YEDİNCİ BÖLÜM Ordu, Partiler ve Küreselleşme (1980-2006)**
- 159** Siyasal Sistemin Yeniden Yapılandırılması
 - 162** Yeni Siyasal Partilerin Kurulması
 - 163** 1983 Genel Seçimleri
 - 165** Eski Siyasî Liderlerin Dönüşü
 - 167** Ekonomik Sorunlar Öne Çıkıyor
 - 170** Türkiye'nin Değişen Sosyo-Ekonomik Görünümü
 - 171** Kürt Sorunu

175	Türkiye ve AET
175	Türkiye'nin Siyasî Huzursuzluğu
176	Yeni Siyasî Koalisyonlar
178	Süren Siyasî İstikrarsızlık ve Ekonomiye Etkileri
179	Laikler ve İslâmcılar
182	AB Üyeliğinin Artan Önemi
190	ABD ile İlişkiler ve AB
193	Kıbrıs Hep Gündemde
197	SEKİZİNCİ BÖLÜM 2005-2013 Türkiye
221	KRONOLOJİ
223	Osmanlı İmparatorluğu (1300-1923)
231	Modern Türkiye (1923-2006)
247	Dizin

Teşekkür

Bu kitap, Osmanlı İmparatorluğu ve modern Türkiye tarihiyle uzun süreli bir ilişki sonucu ortaya çıktı. Bir sentez çalışması olduğu için yıllar boyu bana ilham veren akademisyenlerin, önceden düşünmediğim sorularıyla konuyu yeniden değerlendirmeye beni yönelten öğrencilerin omuzları üzerinde durmaktayım. Eser taslak halindeyken Oneworld için onu okuyarak yararlı yorumlar yapan iki okuyucuya; Oneworld'deki editörlerim Rebecca Clare ve Judy Kearns'e profesyonellikleri ve sabırları için; meslektaşlarıma, özellikle de Tufts Üniversitesi Fares Doğu Akdeniz Araştırmaları Merkezi'nden Leila Fawaz'a destekleri ve cesaretlendirmeleri için teşekkür ederim. Ancak, her tür maddî hata ve atlamadan sadece ben sorumluyum.

Önsöz

Osmanlı İmparatorluğu 19. ve 20. yüzyıllarda yok olmaya yüz tuttuğunda, Osmanlılar geri dönecek bir anayurdu olmayan ender halklardandı. Diğer imparatorluk halkları kendi anayurtlarına dönmüşlerdi: İngilizler sömürgelerinden çıkmaya zorlandıklarında kendi ada merkezlerine; Fransızlar Fransa'ya; İspanyollar İspanya'ya ve diğerleri kendi anayurtlarına. 20. yüzyıla gelindiğinde, Osmanlılar'ın bir anayurdu yoktu; çünkü onlar, çeşitli sebeplerle, Orta ve İç Asya bozkırlarından göç etmek zorunda kalmış ve farklı yönlelere dağılmış boylardı. Bu boylardan, aralarında liderleri Osman'dan (ölümü 1326) dolayı Osmanlılar olarak adlandırılanlar da dahil olmak üzere bir bölümü İslâm dünyasına göç etmiş ve İslâm dinini benimsemişlerdi.

Bu topluluklar kaynaştıkları topluluklar tarafından 'Türk' olarak adlandırılmıştı. Ancak, onlar kendilerini bağlı oldukları aşiretin başındaki reisin adına göre adlandırıyorlardı. Bu sayede ortaya Selçuklular, Danişmentliler, Mentешеoğulları ve Osmanlılar çıkmıştır. Osmanlılar, 'Türk' adını, henüz boyun eğdirilmemiş ya da 'uygarlaşmamış', ancak kendi topraklarında yaşamakta olan göçebe veya yerleşik, çiftçilikle uğraşan kabile grupları için kullanıyorlar. Yine de Osmanlılarla ilişkiye giren Venedik ve Cenova kentlerinden tacirler, sonraları da İngiliz ve Fransızlar Osmanlıları, 'Türk' veya 'Turque' olarak adlandırdılar. Yunan Ortodoksları, Osmanlı yönetimini '*Turkokratya*' (Türk yönetimi) olarak adlandırdılar. Avrupalılar ve Hristiyanlar için, 'Türk' kelimesi 'Müslüman'la eşanlamlı olarak düşünüldü; dolayısıyla da bir Hristiyan din değiştirip Müslüman olursa 'Türkleşti' diye tanımlandı. Türki-

ye aynı zamanda İngilizce’de Osmanlı İmparatorluğu’nu ifade eden bir sözcük oldu. Örneğin Lord Byron Osmanlı Arnavutluğundan Kasım 1809’da annesine yazarken, “Bir süredir Türkiye’deyim: burası (Preveze) deniz kıyısında ama Paşa’yı ziyaret etmek için Arnavutluk vilayetinin iç kesimlerine gitmem gerekti” diyordu. Avrupalılar arasında, imparatorluk coğrafyasından bahsederken, Osmanlı’nın Balkanlar’daki toprakları için ‘Avrupa Türkiye’si’; Anadolu ve Arap vilayetleri için de ‘Asya Türkiye’si’ demek yaygındı.

Milliyetçilik fikri Fransız Devrimi’nden sonra Osmanlı İmparatorluğu’nda kendine bir geçit buldu. Öncelikle imparatorluğun gayrimüslim toplulukları, sonraları da kendi ‘Türklükleri’, kendi dilleri ve kökleriyle ilgilenmeye başlayan bir grup Müslüman aydın bu fikirle ilgilendiler. Yine de, 1918’de Birinci Dünya Savaşı’ndaki kesin yenilgiye kadar, halkın büyük çoğunluğu çokuluslu, çokdilli bir imparatorluğu sürdürmeye kararlı olduğundan, milliyetçilik sadece azınlıkların ilgilendiği bir konu olarak kaldı.

Ancak topyekûn yenilgiden ve galip tarafın imparatorluğu parçalayacağı ve imparatorluğu oluşturan toplulukların kendi kaderini tayin ilkesini destekleyecekleri anlaşıldıktan sonra Osmanlılar, kendilerinin de milliyetçilik ve ‘millet olma’ kavramlarına dayalı bir şekilde kimliklerini belirlemeleri gerektiğini kavradılar.

Milliyetçiler 1923’te cumhuriyetlerini kurdukları zaman, bunu, bölgesel ve dolayısıyla da vatansever bir tanımla ‘Türkiye Cumhuriyeti’ olarak tanımlayarak, ‘Türk Cumhuriyeti’ şeklinde bir etnik tanımdan kaçındılar. Yine de, ‘Türkiye Cumhuriyeti’ İngilizce’de genellikle yanlış olarak ‘Republic of Turkey’ yerine ‘Turkish Republic’ ve Ankara’daki Meclis de Türkiye Büyük Millet Meclisi anlamında ‘Grand National Assembly of Turkey’ olarak değil, ‘Türk Büyük Millet Meclisi’ anlamında ‘Turkish Grand National Assembly’ olarak kullanılır. Milliyetçiler, tanımlar arasındaki farkın bilincindeydiler ve kelimelerini dikkatle seçmişlerdi. Hatta, ‘yeni Türkiye’de yaşayan insanların, Türk, Kürt, Arap, Çerkez vd. oldukları için ‘Türkiyeli’ olarak adlandırılması ve ‘Türk’ sözcüğünün sadece etnik ‘Türkler’i nitelemesinin üzerinde de tartışılmıştı. Türk kelimesinin İngiltereli veya Amerikalı gibi bir anlam kazandırılarak kullanılmasına devam edilmiştir. Diğer milliyetçi hareketler gibi, milliyetçiler bölge temelli Türkiye devletini yaratarak ve bunu 1923’te Lozan’da tescil ettirerek Türkiye’nin milletini ve Türkler’i yaratmaya başladılar.

1930’ların sonlarına doğru milliyetçiler, Anadolu’daki nüfusun çoğunluğu için bir kimlik yaratmak konusunda, doğuda etnik ve dille ilgili temeller nedeniyle bu süreçten etkilenmeyen Kürtler ve Orta Anadolu’da dinsel neden-

lerle etkilenmeyen Aleviler dışında, bir ölçüde başarılı olmuşlardır. Bu kimlik problemleri, 1961 Anayasası'nın yarattığı daha liberal siyasî ortamla su yüzüne çıkacağı 1960'ların başlarına kadar geri planda kalmıştır. Her ne kadar 1990'larda devletin, rejimin liberalleştirilmesini düşünmeye başlaması ve üyelik kriterlerine uyum için Avrupa Birliği'nin istediği reformların gerçekleştirilmesi sonucunda gelişmeler yaşanmışsa da bu sorunlar hâlâ çözülmeyi beklemektedir. İktidardaki Adalet ve Kalkınma Partisi (AKP), 12-13 Aralık 2002'de Kopenhag'daki AB zirvesinde üyelik için çalışmaları sonuçsuz kalınca, bu reformları gerçekleştirmek ve uygulamak için geçmiştekinden çok daha fazla istekli olduğu izlenimi vermektedir.

Boston, 2003

Türkçe Baskı İçin Önsöz

Çoğu yazar, eserini olabildiğince geniş bir kitle tarafından okunması amacıyla kaleme alır. Benim arzum da hep bu yönde olmuştur. Jön Türkler üzerine yazdığım doktora tezi Oxford University Press tarafından 1969 yılında yayınlandığında çok az sayıda, muhtemelen bin adet basılmıştı. Osmanlı İmparatorluğu'nun son dönem tarihiyle ilgilenen, uzmanlaşmış küçük bir okuyucu kitlesine hitaben yayınlanmıştı. Birkaç yıl içinde kitabın baskısı tükenmişti. Kitap bir daha basılmadı ve kalan kopyalar üniversite kütüphanelerinin tozlu raflarına gitti. Ancak, 1971 yılında kitabın *İttihad ve Terakki, 1908-1914* adıyla Sander Yayinevi tarafından Türkçe çevirisi yayınlandı ve o zamandan beri basılmaya devam etti. Okurların çoğu, ders kitabı olduğu için alan isteksiz öğrencilerden oluşsa da, kitap her yıl belli sayıda okuyucuya ulaşıyor. Bu benim için gurur verici. Sonuç olarak, kitaplarımın Türkçeye çevrilmesinden her zaman hoşnut oldum, çünkü Türk okuyucuların ilgiyi canlı tutacağı ve eleştirel bir bakış açısı sunacağını biliyorum.

Son dönem Osmanlı İmparatorluğu ya da modern Türkiye hakkında İngilizce okurlarına hitaben yazarken, asla sadece diğer tarihçiler ve sosyal bilimciler tarafından okunan “tarihçilere tarih öğretene” biri olarak yazmadım. Dışarıdan bakan birisi olarak ve ilgi sahibi okuyucuya konuyla ilgili analitik, nesnel ve –umuyorum ki– kolay okunabilir bir inceleme sunma amacını taşıyarak yazdım.

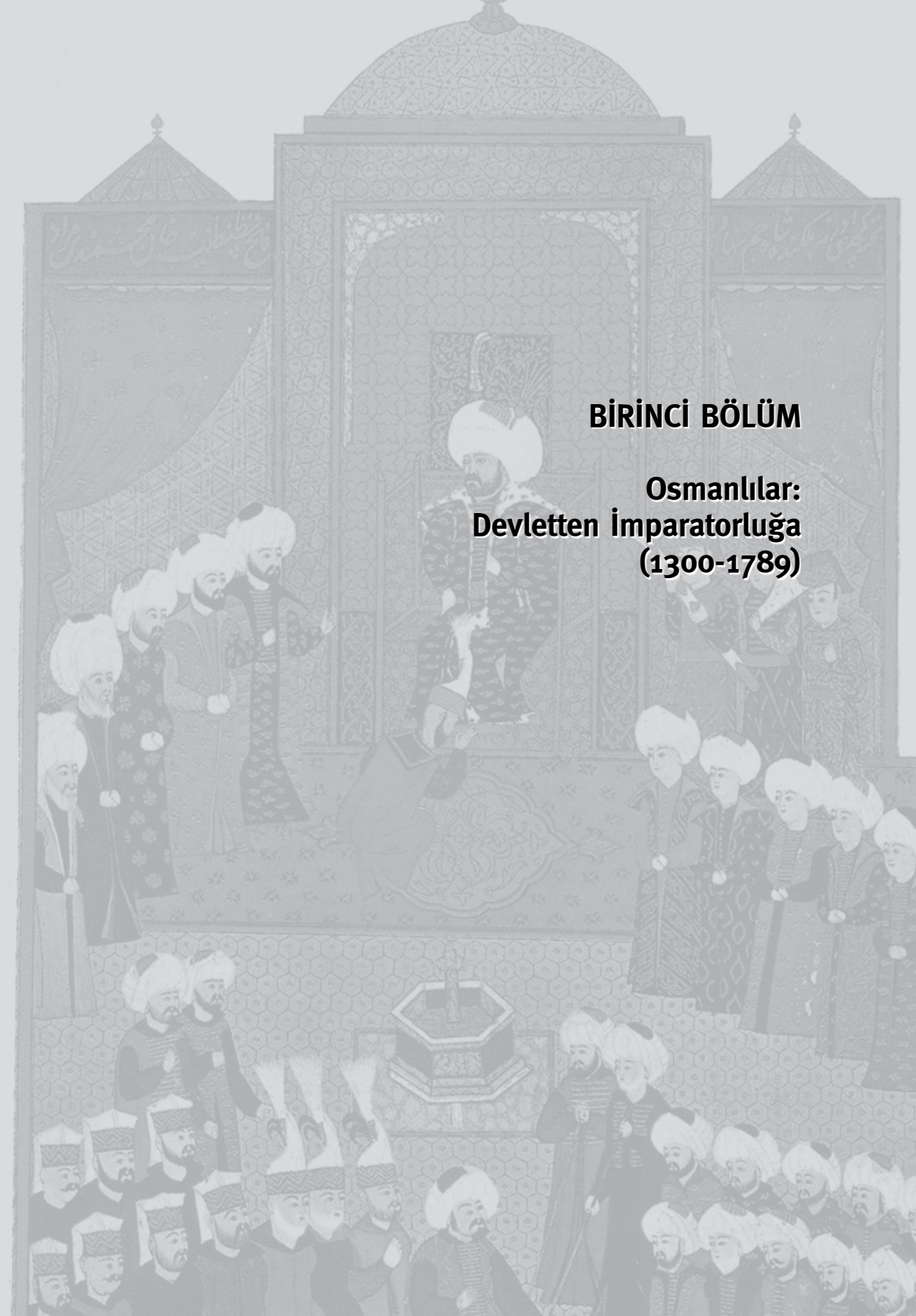
Türkiye’ye dışarıdan bakan biri olarak yazmamın tek açıklaması, dışarıdan bakmanın değişik ve belki de çok farklı bir bakış açısı sunması olabilir.

Bu noktada Nasreddin Hoca'nın ince zekâsına başvuruyorum. Hoca birçok fıkrasında değişik benzetmeler yaparak, her şeyin dışardan farklı görüldüğünü, değişik olduğunu çağrıştıran olaylar anlatır. Son olarak kitabımı sadece çevirmeyip metin içinde bazı önemli noktaları açıklığa kavuşturarak Türk okuru için anlaşılabilir hale getiren Fahri Aral ve ekibine teşekkür ederim.

İstanbul, Eylül 2006

BİRİNCİ BÖLÜM

**Osmanlılar:
Devletten İmparatorluğa
(1300-1789)**

Padişah II. Mehmed'in (Fatih) tahta çıkışı
(*Hünernâme*, Topkapı Sarayı Kütüphanesi).

OSMANLI HANEDAN'I'NIN ORTAYA ÇIKMASI

Selçuklular'ın önderliğindeki Türk boyları, 1071'den, yani İngiltere'yi Normanların istilasının beş yıl sonrasında itibaren, Anadolu'da kendilerine yer açmaya başladılar. Alparslan, Bizans İmparatoru Diogenes'i Malazgirt Savaşı'nda yenilgiye uğratarak Konya merkezli Selçuklu İmparatorluğu'nun, yani Rumî (Batı) Selçuklular'ın temelini attı. 'Rum', erken dönem Müslümanların'ın Bizanslılar'ı 'Romalı' anlamında tanımladıkları kelime, Bizans 'Rum', Bizans toprakları da 'Rum diyarı'ydı. Daha sonraları bu kelime Asia Minor'u (Küçük Asya), bir diğer adıyla Anadolu'yu tanımlamak için kullanıldı ve günümüze kadar da Anadolu'daki Yunanlılar'ı tanımlamakta kullanılageldi. Selçuklu İmparatorluğu, her biri Selçuklu Hanedanı'nın hükümrانlığını kabul etmiş olan kendi lideri, beyi tarafından yönetilen Türk boylarının bir konfederasyonuydu. Ancak, 1243'te Selçuklular Moğollar tarafından yenilgiye uğratılıp da Moğollar'ın vasalı konumuna gelince, bu beyler kendi prensliklerinin – yani beyliklerinin– bağımsızlığını ilan etmeye başladılar.

Osmanlılar'ın da kökeni, Selçuklular'ın beyleri Ertuğrul'a Ankara yakınlarında, daha sonraları günümüzdeki Eskişehir'e yakın Söğüt'e kadar uzanacak topraklar bahsettiği, Selçuklular'a tâbi bir boya dayanır. Ertuğrul'un 1288'de doksan yaşında öldüğü ve yerine oğlu Osman'ın geçtiği söylenir. Osman'ın adı, ardılları tarafından benimsenmiş ve devletlerinin adı 'Ottoman' olarak İngilizleştirilmiş olan 'Osmanlı' olmuştur. Diğer beyler bağımsızlıklarını ilan ederlerken, Osman Bey, 1298'de tahta çıkan Sultan III. Keykubat

döneminde de Selçuklulara olan sadakatini sürdürdü. Sultan III. Keykubat'ın azledilmesiyle, Osman Bey bağımsızlığını ilan etti ve böylece Osmanlı Devleti'nin kuruluşunu gerçekleştirdi. Osman Bey'in toprakları Bizans'a komşuydu ve bu ona dinî savaş –yani *gaza*– yapma olanağını veriyordu. Bu sayede kendisi ve ardıllarının *gazi* –yani dinî savaşçı– olabilmesi mümkündü ve bu sayede Anadolu'nun her yerinden kendilerine katılanlar bulabiliyorlardı. Bu, Osmanlılar'ın diğer beyliklerle karşılaştırıldıklarında sahip oldukları büyük bir avantajdı. Osman Gazi 1326'da öldü ve yerine, aynı yıl içerisinde fethettiği, stratejik açıdan önemli olan Bursa şehrini Osmanlı Devleti'nin ilk başkenti yapan Orhan Gazi (saltanatı 1326-1359) geçti. Bu dönemde Osmanlı beyleri kendilerini eşitler arasında en seçkininden biraz daha önde gösteren 'gazi' unvanını kullanıyorlardı. Daha 'sultan' olmalarına zaman vardı.

1326'ya kadar, Anadolu'da Selçuklular'ın vârisi olduğunu öne süren birtakım devletler ortaya çıkmıştı ama Karamanlılar Selçuklular'ın gerçek vârisi olarak kendilerini görüyorlardı. Diğer beyler, yani Aydın, Menteşe, Saruhan, Germiyan, Hamit, Teke, Karesi ve Kastamonu gibi beyliklerin liderleri, bunu kabule yanaşmamaktaydılar. O ara, Osmanlılar çok küçük ve çok zayıf olduklarından, Selçuklular'ın mirasçılığı kavgasına karışmamayı seçmişlerdi. Orhan Bey'in şansı, diğer Müslüman beyler birbirleriyle savaşırken, zayıflamakta olan bir Bizans İmparatorluğu'yla komşu olup buradan yeni topraklar elde edebilmesiydi. Orhan Bey, devletini Marmara Denizi'nin güney sahilleri boyunca genişletti ve 1345'te de Karesi topraklarının büyük bir bölümünü Müslüman yöneticisinin elinden almak suretiyle Çanakkale Boğazı'nı geçerek Avrupa yakasında genişlemeyi mümkün kıldı.

1341'de Orhan Bey Bizans'ın içişlerine, Kantakuzenos'un rakibine karşı taht mücadelesine destek talebini kabul ederek müdahale etti. Orhan Bey, Kantakuzenos'un tahta geçmesini sağladı ve bunun karşılığı olarak da imparatorun kızı Theodora, Orhan'ın eşi oldu. Bundan sonra, en azından III. Murat (1344-1359 arası tahtta) dönemine kadar Osmanlı sultanlarının Hristiyan eşler alması neredeyse bir gelenek haline geldi. Orhan Bey, o zamana kadar Çanakkale Boğazı'ndaki stratejik Gelibolu Kalesi'ni ele geçirmiş ve Tekirdağ'ı fethederek de Marmara'nın kuzey tarafındaki varlığını emniyete almıştı. Osmanlılar, boğazı geçerek Balkanlar'a doğru ilerlemeye hazırdı. Orhan Bey 1359'da öldüğünde, devletin saha olarak temellerini kurmuş olmakla kalmamış, buna, Batı'da '*janissaries*' adıyla tanınan ve 'yeni birlikler' anlamındaki *Yeniçeri* kurumunu da kurmak yoluyla devletin kurumsal temellerini de eklemiştir.

Osmanlı Devleti'nin sınırlarını genişleten Orhan Bey ya da Orhan Gazi, kendi döneminde ilk kez bir devlet yapılanmasının oluşumuna öncülük etti. Bizans İmparatoru İoannes Kantakuzenos ile yaptığı ittifak ise Osmanlıların Balkanlar'da yayılmasını sağladı. Daha önce Yarhisar tekfurunun kızı Holophira (daha sonra Nilüfer Hatun) ile evlenen Orhan Gazi, sonradan Kantakuzenos'ın kızı Teodora ile evlendi.

Bu düğünün bir Yunan halk resmine göre tasviri.

İslâm dünyası köle orduları fikrini biliyordu, ancak *devşirme* denilen ve Hristiyan topluluklardan gençleri toplayarak, onları askerî ve yönetici seçkinler şeklinde eğitme yöntemi bir yenilikti. Bundan önce Osmanlılar'da yerleşik veya sürekli ordu yoktu; Osmanlılar'ın askerî gücü önderine bağlı boyların katkılarına dayanıyordu. Osmanlılar her biri kendi önderine sahip bir boylar federasyonu olduğundan, sultan hâlâ eşitler arasında en seçkininden biraz daha üstte bir yerdedi ve kişisel yetileriyle fetih becerisine güvenmesi gerekiyordu. Orhan Bey, bu sorunu ilk önce kendisi için Türkmen aşiretlerinden bir ordu toplamayı deneyerek aşmaya çalışmıştı, ancak Türkmenler esas olarak süvari olduklarından piyade savaşının disiplinine uyum sağlayamamışlardı.